

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Distinctio quadragesimaquinta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

vnum loquendo formaliter de ipsa proportione non de proportionatis, & aequè bona est proportio duorum hominum ad vnum, sicut decem ad quinque: sed non video quod bonitas ordinis partium vniuersi consistat in tali proportione, aut eam requirat, nisi quod forte progressus specierum, quantum ad formas specificas est aliquo modo sicut progressus numerorum, & hæc meliorari non potest, ut dictum fuit. sed in cæteris perfectionibus accidentalibus non est facile assignare aliquam proportionem mathematicam, neque duplicem, neque sequentialiter, aut quamcumque aliam: & si in aliquibus sic accidit: consistit ergo bonitas ordinis partium vniuersi in proportione naturali secundum quam vnum natum est agere & aliud pati: vnum conferuare & aliud conferuari, & sic de cæteris: & hæc proportio recipitur magis & minus, & potest meliorari et deteriorari cum non consistat in indiuisibili.

Not. 4.

17 Ad primum argumentum patet responsio ex prædictis.

18 Ad secundum dicendum quod bonitas eorum quæ sunt ad finem pensatur non solum ex fine, quia bonus, sed ex efficacia assequendi finem: & licet finis extrinsecus vniuersi non possit meliorari, res tamen creatæ possunt ipsius efficacia assequi, ut declaratum fuit, & quo ad hoc possent meliorari, & in ipsis vniuersum.

Not. 13.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrum deus poterit facere aliquid melius beata virgine: & vtrum deus poterit facere aliquid melius humanitate Christi: & vtrum deus modo possit quicquid vnquam potuit.

Thom. ibidem ad quartum.

CONSVETIT autem queri, vtrum deus poterit facere aliquid melius beata virgine: & vtrum deus poterit facere aliquid melius humanitate Christi: & vtrum modo possit quicquid vnquam potuit.

Quantum ad primum dicendum quod deus potuit facere & fecit aliquid melius beata virgine, & quantum ad gradum naturæ, ut angelum, & quantum ad dona gratiæ, ut humanitatem Christi: non potuit tamen facere quod ipsa alia esset mater melioris filii quo ad suppositum, quia de natura statim dicitur.

2 Quantum ad secundum dicendum quod deus potuit facere, & fecit aliquid melius humanitate Christi quantum ad gradum naturæ (scilicet angelum) & quantum ad dona gratiæ gratis datæ, ipsammet meliorauit in resurrectione Christi quantum ad corpus, & quantum ad animam secundum inferiores vires, sed nec ipsam, nec aliam naturam potuit vnire meliori supposito, propter quod gratia vniuersi illius humanitatis fuit tanta quod maior ea esse non potest.

3 Quantum ad tertium, scilicet vtrum deus nunc possit quicquid olim potuit, dicendum quod ad hoc quod agens possit aliquid facere requiruntur duo. Vnum ex parte agentis, scilicet quod habeat potentiam actiuam, & aliud ex parte effectus, scilicet quod subit potentia passiuæ positiuæ, si sit agens requirens materiam vel potentiam non includens repugnantiam ad esse, si agens non requirat materiam, ut est deus.

4 Ad propositum ergo dicendum quod hoc quod deus non possit nunc facere quod olim potuit, non potest esse ex defectu potentie ex parte agentis, quia eadem potentia & aequè perfecta quæ ab æterno fuit in deo adhuc est & semper erit in eo, nec ex defectu potentie passiuæ positiuæ, quia deus non necessario talem requirit, si ergo deus non possit nunc quicquid olim potuit, hoc est solum, quia illud quod olim habuit rationem possibilis non implicat contradictionem, vel repugnantiam ad esse, nunc habet rationem possibilis, quia talem repugnantiam vel contradictionem implicat, sicut me non legere modo dum lego implicat contradictionem, & ideo non potest fieri a deo: prius tamen, antequam legerem potuit deus facere quod modo non legerem, quia hoc non implicabat contradictionem, potentia tamen eadem manet in deo, manente, vel mutato possibili, & sic deus potuit olim aliquid facere, quæ modo non potest, non propter amissionem alicuius potentie, sed propter mutationem possibilis ad impossibile.

Sententia. XLV. distinctionis in generali & speciali.

Am de voluntate dei. Superius determinauit Magister de scientia & potentia dei, hic determinat de voluntate. Et diuiditur in partes tres. Primo enim determinat de voluntate diuina. Secundo de eius impletione. Tertio de conformitate voluntatis nostræ ad ipsam. Secunda incipit in principio. 16. dist. ibi, hic oritur quaestio. Tertia in principio. 48. ibi, Sciendum quoque. Prima pars est principalis lectionis. Et diuiditur in partes tres. Primo determinat de voluntate dei in se. Secundo de voluntatis causalitate respectu creaturarum. Tertio comparat multitudinem voluntatis quantum ad acceptionem nominis. Secunda ibi, Hoc itaque summè. Tertia ibi, Hoc non est prætermittendum. Hæc est sententia lectionis in generaliter.

2 IN speciali verò sic procedit, & proponit primo quod voluntas dei idem est quod diuina essentia differens ab ipsa solum ratione sicut & scientia, propter quam diuersitatem attribuntur voluntati dei quæ non attribuntur scientiæ dei. Postea dicit quod voluntatis dei causa non est querenda, quia sic ipsa non esset causa prima & haberet aliquid maius se, est enim causa vniuersalis omnium quæ sunt, non solum secundum cursum naturæ, sed supernaturaliter. Postea dicit quod voluntas dei multipliciter nominatur, & aliquando accipitur proprie secundum quod ipsa est diuina essentia, aliquando verò pro precepto, prohibitione, & consilio, permissione, & operatione voluntatis diuinæ, quæ omnia dicuntur voluntas dei, quia sunt signa voluntatis, non tamen illa sunt signa quod deus omnia illa velit fieri, & subdit quod prima voluntas dicitur voluntas simpliciter, alia voluntates dicitur voluntates signi, & differunt in hoc quod voluntas beneplaciti est æterna, reliquæ verò sunt temporales. Item voluntas beneplaciti semper impletur, reliquæ verò non. Et in hoc terminatur sententia lectionis in speciali.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum deus velit alia a se.

Thom. 1. q. 19. ar. 2.

Circa distinctionem istam primo queritur, vtrum deus velit alia a se. Et videtur quod non, quia cuiusque volenti sufficit aliquid volitum, tale nihil vult præter illud, sed deo sufficit sua bonitas. (Alioquin fuisset indigens ante mundi creationem,) ergo deus nihil vult aliud a se.

2 Item omnis actus voluntatis est desiderium, vel delectatio, sed nullum istorum potest habere deus respectu creature, ergo &c. Maior patet, quia desiderium est rei non habite, delectatio autem rei habite, oportet autem rem volitam esse habitam vel non habitam, quare respectu eius necessarium est actum voluntatis esse desiderium, vel delectationem. Minor probatur, quia desiderium rei non habite penam habet quæ non potest esse in deo: delectatio autem rei de nouo habitæ noua est, quæ etiam non potest esse in deo, ergo &c.

3 IN CONTRARIUM est quod dicitur Sap. 10 Diligere omnia quæ sunt, & nihil odisti eorum quæ fecisti, diligere autem est actus voluntatis, ergo deus vult alia a se, ea scilicet quæ fecit.

4 RESPONSIO. Quæstio ista vnum supponit (scilicet quod in deo sit voluntas) & aliud querit, scilicet vtrum deus velit se solum, an & alia a se.

5 Quantum ad primum patet faciliter voluntatem esse in deo. Primo, quia illud quod pertinet ad perfectionem, & integritatem naturæ intellectualis est deo attribuendum, sed voluntas pertinet ad perfectionem & integritatem naturæ intellectualis, ergo &c. Minor probatur, quia sicut ad perfectionem & integritatem naturæ non cognoscentis pertinet appetitus, qui dicitur naturalis, & ad perfectionem naturæ sensitivæ pertinet appetitus sensitivus, sic ad perfectionem naturæ intellectualis pertinet appetitus intellectualis, qui dicitur voluntas. Secundo, quia felicitas perfecta non est sine delectatione (ut habetur ex 1. & 4. Ethic.) sed omnes consentunt deum esse felicissimum, ergo in deo est delectatio, sed hæc in ipso est actus voluntatis cum in eo esse non possit actus appetitus sensitivus, ergo &c.

Tho. ar. 2.

6 Quantum ad secundum quod querit questio, dicendum quod Deus non solum vult se, sed & alia a se, quod patet primo ex comparatione potentie ad obiectum sic, cum munus obiecti non excedit latitudinem potentie, sed bonum quod est obiectum voluntatis extendit se ad bonum diuinum & ad bona creata, ergo ad omnia haec extendit se voluntas in quocumque sit siue in deo, siue in creatura.

7 Secundo patet idem ex operatione diuina circa res creatas, quia omne quod agit libere, agit per voluntatem in qua est formaliter conditio libertatis, sed Deus produxit, & conseruat creaturas libere, vt probatum fuit supra dist. 35. q. 1. 2. & 3. Ergo produxit & conseruat eas per voluntatem, non ergo vult solum se, sed & alia a se. Hanc autem rationem prima solum probat quod Deus potest velle alia a se, & non quod actu velit, quia non oportet omnem potentiam semper actu ferri in omnia quae continentur sub communitate sui obiecti, sed secunda probat quod etiam actu velit alia a se.

8 Ad Primum argumentum dicendum quod aliquid potest esse volitum dupliciter. Vno modo quia est modum volenti, & tale velle oritur ex indigentia volentis vera vel aestimata, sicut esuriens, vult cibum, & auarus pecuniam, & tale velle pertinet ad amorem concupiscentiae. Alio modo est aliquid volitum, non quia sit modum volenti, sed alii, decet tamen volentem, sicut liberalis vult dare pecuniam. Primo modo Deus non vult alia a se, quia bonum nostrorum non indiget. Sed secundo modo vult, quia decet bonitatem diuinam communicari rebus creatis & manifestari in eis. Ad formam argumenti dicendum est quod cuiusque sufficit aliquid volitum tale, nihil aliud vult tanquam suum commodum, quia nullo indiget, potest tamen aliud velle propter commodum alterius, & propter suam decentiam, & sic est de deo, vt dictum est.

9 Ad secundum dicendum quod non omnis actus voluntatis est desiderium vel delectatio, sed solum ille qui pertinet ad amorem concupiscentiae, qui est amor commodi praesentis vel absentis, habiti vel non habiti, de quo procedit argumentum sed in deo non ponimus hunc amorem, nec talem actum voluntatis respectu creaturarum, sed solum amorem quo vult eis bonum propter decentiam suam, non quin aliter decentia sua saluaretur, sed quia sic manifestatur.

QVAESTIO SECUNDA.

Vtrum Deus immediatus agat per intellectum quam per voluntatem, an econuerso.

Non est apud Thomam, specialis haec de re questio. Sed vide quae dicuntur. 1. q. 14. ar. 4. & q. 19. ar. 4.

Secundo queritur, vtrum Deus immediatus agat per intellectum, quam per voluntatem an econuerso. Et videtur quod per intellectum, quia res opposito modo comparantur ad deum & ad nos, quia scientia dei est causa rerum, sed nostra causatur a rebus, sed in nobis est motus a rebus ad intellectum, & mediante intellectu ad voluntatem, ergo econtrario debet esse in deo, vt in ipso sit secundum nostrum modum intelligendi: primo motus a voluntate in intellectum, & deinde ab intellectu ad res, si sic tunc Deus agit immediatus per intellectum quam per voluntatem.

2. Item per illud vnumquodque immediatus agit per quod magis assimilatur effectui, vel effectus ipsi, quia vnumquodque agit sibi simile quantum potest, sed Deus magis assimilatur rebus vel potius res Deo quantum ad intellectum quam quantum ad voluntatem, quare &c. Probatio minoris, quia res creatae potissime assimilantur Deo quantum ad rationes ideales, quae pertinent ad intellectum, & non ad voluntatem, quare &c.

3. IN CONTRARIUM arguitur, quia ille actus magis de propinquo se habet ad productionem rerum quo positio ponitur rerum productio, quam ille quo positio ponitur rerum productio. Sed primus est actus voluntatis, secundus autem est actus intellectus, ergo &c. Probatio minoris, quia sequitur, Deus vult aliquid producere, ergo illud producat sicut est volitum produci. Sed non sequitur Deus scit aliquid producere, ergo illud produceretur (multa enim scit quae non facit) quare &c.

4. RESPONSIO. Circa questionem istam est duplex modus dicendi. Vnus est quod Deus vel angelus immediatus attingunt effectum per intellectum quam voluntatem, quod declaratur sic, Duplex est exemplar. Vnum quod est exemplar tantum sicut imago quae est in pariete respectu imaginis quae ad eius similitudinem fit in aere. Aliud est exemplar, quod est simul exemplar & principium factuum, sicut est figura sigilli respectu figure per sigillum impressae in cera. Et hoc inter est inter alia exemplaria, quia respectu effectus immediatus se habet manus artificis quam primum exemplar, sicut ad imaginem sculptam in aere immediatus se habet manus artificis imaginem sculptam, quam imago parietis ad cuius similitudinem alia sculpsit, sed secundum exemplar quod est factuum immediatus se habet ad effectum, quam manus artificis, sicut figura cere immediatus sit a sigillo, quam a manu artificis applicantis sigillum.

Ex hoc sic arguitur, exemplar factuum immediatus attingit effectum, quam quocumque applicans ipsum, sed idea existens in intellectu diuino est exemplar factuum, ergo immediatus attingit effectum quam voluntas diuina, quae quodam modo quasi manus applicat ipsam, sed si idea immediatus attingit quam voluntas, idea autem pertinet ad intellectum, patet quod intellectus immediatus se habet ad effectum quam voluntas. Maior patet, minor probatur, quia exemplar non factuum prius imprimit suam similitudinem in oculis artificis quam imprimatur eius similitudo in materia exteriori, vt patet in exemplo posito, nunquam enim similitudo imaginis existens in pariete fieret per artificem in aere nisi primo imprimeretur in oculis, vel in mente artificis. Vnde artifex caecus nunquam faceret imaginem in sigillo ad similitudinem imaginis in pariete, sed idea diuina non prius imprimitur artificis quam effectus, quia intellectus diuinus qui est quasi diuinus oculus nullam impressionem recipit, nec ab intellectu diuino imprimitur in voluntate, quia voluntas non est talis impressionis susceptiva, ergo ipsa non est exemplar tantum, sed exemplar factuum, & haec fuit minor, sequitur ergo conclusio.

6 Hic autem est multiplex defectus. Primus est quia haec opinio non solum nititur probare quod intellectus se habeat magis de propinquo ad productionem rerum quam voluntas, sed etiam quod per actum intellectus res immediate producantur, accipit enim quod sicut per applicationem sigilli immediate efficitur figura eius in cera, sic per applicationem ideae ad intellectum pertinentis efficitur res extra: ostensum est autem dist. 35. q. 1. quod neque per actum intellectus, neque per actum voluntatis aliquid extra producat immediatus.

7 Secundus defectus est, quia distinctio quam ponit de exemplari nulla est, nullum enim exemplar manens sub ratione exemplaris potest esse factuum vel impressum: cuius ratio est, quia omne illud quo agens agit, non vt in strumento, sed vt ratione agendi, est in agente subiectiuum vel intrinsecum saltem, & non solum se habet ad ipsum obiectiuum & extrinsecum, sicut agit ignis per calorem & securis per acutiem, & sic de ceteris, sed exemplar retentum sub ratione exemplaris, solum se habet ad artificem obiectiuum (est enim illud ad quod artifex inspiciens operatur, vt dictum fuit supra, dist. 36. q. 3. cum ageretur de ideis) ergo nullum exemplar retentum sub ratione exemplaris potest esse principium factuum, sicut illud quo agens formaliter agit.

8 Quod autem dicitur de figura sigilli, quod habet rationem exemplaris factui respectu figure, quae mediante sigillo imprimitur cere, non est vera, in tali enim impressione figura sigilli nullo modo habet rationem exemplaris, quia ad figuram sigilli non oportet inspicere sigillantem, imo si sigilli casu caderet in aqua, ipsa configuraretur sigillo, et caecus qui omnino ignoraret, an esset aliqua figura in sigillo aequae bene sigillaret sicut videns, non est ergo exemplar, cum ad ipsam artifex operans non inspiciat, sed est mere principium factuum, sicut acuties in securi, de qua nullus diceret quod esset exemplar in secando, falsa est ergo illa distinctio, & per consequens falsa est maior propositio, quae in hoc fundatur. Minor etiam falsa est, quia idea diuina vt idea non vt essentia diuina (quia sic omnia absoluta sunt idem cum potentia, quae est principium factuum) sed retenta sub ratione ideae est tantum exemplar, & cum dicitur quod non, quia quod est exemplar tantum, prius imprimit similitudinem suam artifici quam materiae exteriori, verum est solum

vbi artifex talis est, quod oportet eum accipere cognitionem rei sciendæ ab extrinseco. Deus autem qui ex se omnia nouit habet apud se omnia rerum exemplaria absque hoc quod ipsi aliquid imprimatur.

9 Alius est modus dicendi quæ credo verior, quod in omni agere a proposito creato vel increato, voluntas magis de prope se habet ad productionem rei, quam intellectus, vel secundum rem, vbi intellectus & voluntas realiter differunt, vel secundum rationem, vbi differunt solum secundum rationem, ut in deo, quod patet primo, quia in habentibus ordinem plus distant extrema ab inuicem, quam distet medium ab extremis, sed in agente a proposito siue liberè, hæc se habent per ordinem, scire, velle, & operari, ita quod scire & operari sunt extrema inter quæ medium est velle, ergo magis de prope se habet velle ad operari quam scire. Maior de se patet, probatio minoris, quod enim operari sit vltimum supponens scire & velle, patet: quia aliter non esset opus a nostro proposito. Itæ constat quod velle supponit scire. Ergo velle est medium inter scire & operari.

10 Secundò patet idem sic, qualem ordinem realem habent actus voluntatis, & intellectus in illis, in quibus differunt realiter, talis ordinem rationis habet in illis in quibus differunt solum secundum rationem, sed in nobis, in quibus differunt realiter habent talem ordinem realem quod actus voluntatis immediatus se habet ad operationem artis, quam actus intellectus etiam secundum istos, ergo in deo in quo actus intellectus & voluntatis solum differunt secundum rationem, talis est ordo rationis, quod actus voluntatis immediatus se habet ad productionem rerum creaturarum quæ producuntur per artem diuinam, quam actus intellectus.

11 A D Primum argumentum dicendum quod opposito modo comparantur res ad nos, & ad deum quoad scire, quia scientia nostra causatur a rebus, scientia autem dei est causa rerum, sed supposito scire, simili modo se habet Deus ad producendum res creatas, sicut nos ad producendum res artificiales quantum ad hoc quod vtrobique immediatus se habet ad productionem rerum voluntas, quam intellectus.

12 A D Secundum quum dicitur quod per illud agit immediatus, per quod magis assimilatur effectui, vel effectus ipsi. Dicendum quod hoc non habet veritatem in his quæ sunt per artem, quia artifex non assimilatur sibi, vel alicui quod in ipso sit principium agendi effectum quem facit: sed exemplari vel ei quod concipit (quod idem est) exemplar autem nihil est superius artificis, nisi per accidens in quantum posset contingere quod aliquis vellet seipsum depingere utens seipso ut exemplari, sed ea quæ sunt per accidens non cadit sub arte. Vnde actio artis non est vniuoca: & per assimilationem artificii ad artificem, vel ad aliquid quod in ipso sit principium agendi, sed est per assimilationem artificii ad exemplar quod artifex inspicit, vel concipit, quia exemplar in quantum huius nullo modo est principium factuum, cum ergo Deus producat res per artem nulla est quædam assimilatio rerum ad deum secundum id quo agit, sed secundum exemplar quod inspicit, & illud est idea quæ primo & principaliter pertinet ad intellectum, non ut principium quo agit, sed solum ut exemplar quod inspicit. In naturalibus etiam maior propositio non habet veritatem, quia sicut effectus magis assimilatur principali agenti, quam instrumentali, sicut filius plus assimilatur patri, quam semini, licet instrumentum immediatum se habeat ad effectum quam principale agens, sic effectus magis assimilatur principali principio agendi, licet sit remotius, quam minus principali, licet sit propinquius: vnde in nulla materia maior propositio habet vniuersaliter veritatem. Posset etiam dici ad minorem, quod res non magis assimilatur Deo quantum ad intellectum, quam quantum ad voluntatem, quia idea ad quam est assimilatio nihil est ipsius intellectus nisi obiectiuè, secundum quem modum ipsa se habet (licet secundario) ad voluntatem: sicut enim intellectus diuinus apprehendit essentiam suam ut imitabilem a creaturis, sic voluntas diuina vult eam imitari a creaturis.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum voluntas congruè distinguatur in voluntatem signi & beneplaciti.

Thom. 1. q. 59. ar. 11.

Tertio queritur vtrum voluntas congruè distinguatur in voluntatem signi & beneplaciti. Et videtur quod non, quia Deus nihil operatur nisi volens, omnis ergo operatio dei pertinet ad voluntatem beneplaciti, sed voluntas signi distinguatur contra voluntatem beneplaciti, ergo operatio non pertinet ad voluntatem signi, cuius oppositum dicitur in litera.

2 Item aut illud quod Deus vult voluntate signi, vult voluntate beneplaciti, aut non, si non, falsa sunt signa quibus signatum non concordat, si sic frustra distinguatur vna contra alteram.

3 IN CONTRARIUM est commune dictum: & Magister in litera.

4 RESPONSIO. Communiter dicitur quod distinctio voluntatis diuine in voluntatem beneplaciti, & in voluntatem signi est distinctio voluntatis in voluntatem propriè dictam, & metaphoricè, nam voluntas beneplacita est voluntas propriè dicta, vel actus suus volendi quod aliquid sibi placet, sed voluntas signi dicitur metaphoricè voluntas dei, eo modo quo signum nominatur metaphoricè nomine rei cuius est signum, ut imago Hercules vocatur Hercules.

5 Et hoc potest esse dupliciter, vno modo ratione similitudinis inter signum & signatum, ut in exemplo iam posito. Alio modo ratione proportionis quasi arguendo, quod sicut se habent signum & signatum in vno, sic se habeant in alio. Et sic est in proposito nostro. Quia enim in nobis ille qui precipit, vel consultat aliquid fieri, videtur illud velle: similiter qui prohibet aliquid fieri videtur velle illud non fieri: qui autem aliquid facit, vult illud fieri, qui verò permittit aliquid fieri, cum possit impedire, videtur illud velle. Ideo in deo idem ponitur, scilicet quod præceptum, consilium, prohibitio, operatio, & permissio sunt vel dicitur voluntas diuina, propter dictam similitudinem vel magis proportionem.

6 Sufficientia autem signorum vel voluntatum signi (quod idem est) dupliciter accipitur. Vno modo ex parte volitorum. Alio modo ex parte volentis. Ex parte volitorum sic, quia signum aut est respectu boni, aut mali: si respectu mali, aut negatiuè, & sic est prohibitio, aut affirmatiuè, & sic est permissio. Si respectu boni, aut boni præsentis, & sic est operatio, aut futuri, & sic sunt præceptum & consilium: præceptum quidè respectu boni necessarii ad salutem, consilium verò respectu boni supererogationis. Ex parte verò volentis sic, quia signum voluntatis diuinae aut significat id quod Deus vult facere per seipsum, aut per alium. Si per seipsum aut directè tanquam se agens, & sic est operatio, aut interpretatiuè, & sic est permissio, sicut dicimus illum facere, qui permittit cum possit impedire. Si verò sit signum eius quod vult facere per alium, aut hoc est respectu boni faciendi, aut mali vitandi, si respectu boni faciendi, vel est respectu boni necessarii ad salutem, vel respectu boni supererogationis. Si respectu boni necessarii ad salutem, sic est præceptum, si respectu boni supererogationis, sic est consilium, si verò sit respectu mali vitandi, sic est prohibitio. Et sic in vniuerso voluntas signi in quinque diuiditur, in præceptum, consilium, prohibitionem, operationem, & permissionem, quæ in hoc versu continentur, Præcipit & prohibet, permittit, consulit, implet.

7 Vel aliter sic, quod cum duplex sit voluntas diuina, scilicet antecedens & consequens (ut patebit sequente distinctione) quædam sunt signa voluntatis antecedentis, & quædam consequentis: signa autem voluntatis antecedentis aut sunt respectu boni prosequendi, aut respectu mali fugiendi, si respectu boni prosequendi aut respectu boni necessarii ad salutem, & sic est præceptum, aut respectu boni supererogationis, & sic est consilium, si verò sint respectu mali fugiendi, sic est prohibitio. Sunt autem duo signa respectu boni, & vnum tantum respectu mali, quia nullum malum licitum est fieri, propter quod omne malum est prohibitum. Sed bonorum quoddam est, quod non potest licite omitti, & de hoc est præceptum. Aliud verò potest licite omitti, & de hoc est consilium. Signum autem voluntatis consequentis aut est respectu boni quod

Vide Cate. 1. q. 19. ar. 2

7. 1. 22. 11.

quod fit, & sic est operatio, vel respectu mali quod fit, & sic est permissio.

8 AD Primum argumentum dicendum quod voluntas signi, quae est operatio non distinguitur a voluntate beneplaciti, quasi non sint uniformiter de eodem, sed quia voluntas beneplaciti est voluntas propriae, & operatio non dicitur voluntas dei nisi metaphorice sicut signum, quem admodum vna dicitur sana.

9 Ad secundum dicendum quod illud quod Deus vult voluntate signi quandoque vult voluntate beneplaciti, nec tamen propter hoc frustra distinguitur vna contra alteram, quia non secundum eandem rationem conuenit nomen voluntatis vtrique: ut dictum est, quandoque vero non vult Deus voluntate beneplaciti quod dicitur velle voluntate signi, nec tamen propter hoc signa dicenda sunt falsa, quia non sumuntur proprie, sed metaphorice, ut quia sic est in nobis, similiter attribuiamus deo, non quidem intendentes illud idem esse in deo, sed aliquid correspondens, prout naturae diuinae conuenit quemadmodum deo attribuiamus esse aratum (metaphorice quidem) sed non false.

DISTINCTIO XLVI.
Sententia litterae huius distinctionis in generali & speciali.

HIC oritur quaestio. Superius determinauit magister de voluntate diuina in se, hic determinat de eius impletione. Et diuiditur in duas partes. Primo determinat de quibusdam quae videntur impedire impletionem diuinae voluntatis. Secundo probat eam efficacem in omnibus. Secunda incipit in principio. 47. dist. voluntas quippe dei, prima est principalis lectionis. Et diuiditur in duas secundum duas quaestiones quas mouet. Primo enim quaerit vtrum omne quod vult Deus, fiat. Secundo vtrum aliquid fiat quod Deus non vult fieri. Secunda ibi, Ideoque cum confert. Secunda istarum diuiditur in tres partes. Primo mouet quaestionem. Secundo tangit super hoc diuersas opiniones. Tertio profertur. Secunda ibi, Super hoc diuersi. Tertia ibi, Qui enim dicunt deum. Haec vltima diuiditur in tres partes. Primo enim profertur opinionem primam. Secundo istam. Tertio elicit alteram istam. Secunda ibi, Illi vero. Tertia ibi. Haec igitur & alia. Secunda istarum diuiditur in tres partes. Primo enim secundum opinionem illam respondet ad rationes alterius partis. Secundo confirmat opinionem istam. Tertio determinat quoddam dubium. Secunda ibi, Si quis igitur diligenter. Tertia ibi, iam sufficienter dictum est. Et haec est diuisio lectionis & sententia in generali.

2 IN speciali vero sic procedit. Et proponit primo quod voluntas beneplaciti cassari non potest. Deinde quaerit vtrum Deus aliquid voluerit quod factum non fuerit, & probat quod sic, quia vult omnes homines saluos fieri non tamen saluantur. Voluitque congregare omnes filios Hierusalem, qui tamen non fuerunt congregati. Et respondet Magister quod omnino quaecumque vult fiunt: illa autem de quibus obiectum est non simpliciter voluit, sed magis quod verba illa proferantur ad denotandum quod quicumque saluantur & congregantur sola Dei voluntate saluantur & congregantur sicut dicitur Ioan. 1. Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, non quia omnes illuminentur a vero lumine gratiae, sed quia non illuminantur nisi ab ipso. Postea quaerit vtrum mala fiant ipso volente. Postea ponit opiniones iuxta hoc dicens, quod quidam dicunt quod sic vult Deus mala esse vel fieri, quidam vero dicunt contrarium, vtrique tamen in hoc concordant quod Deus non vult mala. Postea inducit tres rationes per quas prima opinio confirmatur. Quarum prima est potentiae omnipotentis resisti non potest, sed si Deus vellet mala non fieri cum tamen fiant, voluntas Dei non impleteretur, sed ei resisteretur, quod est inconueniens: vult ergo Deus mala fieri. Secunda ratio talis est, aut Deus vult mala fieri aut non fieri, sed non vult non fieri, ergo fieri vult. Minor patet, scilicet hoc quod non vult non fieri, quia si vellet non fieri, nunquam fierent, voluntati enim eius nihil resistit. Tertia ratio talis est, Deus vult omne bonum, sed bonum est mala fieri, nisi enim esset bonum, non permitterentur fieri, ergo Deus vult fieri mala. Postea ponit responsiones eorum quae sunt de altera opinione. Ad istas rationes,

respondet autem ad duas primas, quia non est concedendum quod deus velit fieri mala, quia sic esset iniquus, nec quod vult non fieri, quia sic nunquam fierent: sed est dicendum quod non vult ea fieri, & quod arguitur tertio, quod mala fieri est bonum. Dicendum quod non est bonum simpliciter, sed est bonum in quantum ex malis possunt elici bona: & etiam incidenter dicitur quod aliquid est bonum in se, & facienti, & ei cui fit, ut praedicare fidelibus veritatem propter Deum. Aliud est bonum in se & ei cui fit, sed non facienti, ut dare elemosinam pauperi, non propter deum. Aliquid est in se malum & facienti, sed ex eo proueniunt aliqua bona, ut mala quae faciunt ad pulchritudinem vniuersi & perfectum peccatis, ex malis enim penes multa bona proueniunt. Postea confirmat hanc opinionem, scilicet quod Deus non velit mala fieri, quod probat per hoc quod si deo volente fierent mala, fierent Deo auctore: ergo Deus est auctor, quod homo fit deterior, quod inconueniens esset de quolibet sapiente. Item probat expresse per autoritatem Aug. quod Deus non est auctor, quod homo fit deterior vel peccator. Item Deus non est causa tendendi in non esse, malum tendit ad non esse, ergo Deo auctore non fiunt mala. Postea secundo arguit quod secundum quosdam verum est a Deo, sed mala fieri est verum, ergo ipso facto malum est a Deo. Et respondet quod ipsa res dicta (scilicet malum) non est a Deo, sed locutio quae est vera. Vltimo probat Magister primum, scilicet quod Deus non vult mala fieri. Et in hoc terminatur sententia in speciali.

QUESTIO PRIMA.

Vtrum voluntas Dei semper efficaciter impletur.

Thom. 1. q. 19. ar. 6.

Circa distinctionem istam primo quaeritur, vtrum dei voluntas semper efficaciter impletur. Et videtur quod non, quia omnis effectus qui est causa quae impeditur non potest, est necessarius, sed non omnia quae sunt a deo sunt necessaria, ergo voluntas dei mediate qua producit quicquid producit, potest impediri, non ergo semper efficaciter impletur.

2 Item primum ad Tim. 2. dicitur quod Deus vult omnes homines saluos fieri, non saluantur, ergo voluntas Dei non semper impletur.

3 IN CONTRARIUM est quod dicitur Sap. 12. subest enim tibi cum volueris posse, sed voluntas cui subest potestas, efficaciter impletur, ergo &c.

4 RESPONSIO. Dicenda sunt duo. Primum est quod voluntas dei semper infallibiliter impletur, loquendo de voluntate beneplaciti, non signi. Secundum est, quod licet infallibiliter impletur, tamen non imponit necessitatem rebus.

5 PRIMVM patet sic, illa voluntas quae agit per talem potentiam, quae impeditur non potest, nec in se, nec in medijs per quae agit, semper infallibiliter producit suum effectum, sed voluntas diuina agit per talem potentiam quae impeditur non potest, nec in se, nec in medijs per quae agit, ergo semper & infallibiliter producit suum effectum. Maior est clara de se, sed minor probatur, quia voluntas diuina agit per potentiam diuinam exequentem illud quod scientia dicitur, & voluntas imperat, ut dictum fuit supra sicut. 38. q. 1. potentia autem diuina non potest impediri in se (non enim potest deficere omnino, sicut ignis potest extingui, nec minui, sicut calor vel alia qualitas potest remitti in tantum, ut non possit in effectum in quem alius posset) nec potest impediri in medijs per quae agit, tum quia sine quocumque medio agente, potentia diuina producere potest omne producibile quod non implicat contradictionem, in productione etiam rerum non supponit necessario subiectum, tum quia si quandoque agat mediate alio, & supposito subiecto, tamen excludere potest omne impedimentum incidens circa medium per quod agit, vel circa subiectum in quod agit. Nam Deus potest omne quod non implicat contradictionem (ut dictum fuit supra) sed non potest velle aliquid quod implicet contradictionem, quia illud non potest habere rationem entis aut boni, ergo nihil quod Deus velit fieri, potest habere impedimentum cuius amotio implicet contradictionem, potest ergo omne tale impedimentum per diuinam potentiam amoueri, & sic impediri non potest,